

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Deres referanse:

Vår referanse:
23/80184 - 2

Sted, dato:
Oslo, 08.08.2023

Høring av modernisering av regelverket for innkreving

Vi viser til høringsbrev av 17. april og dagens telefonsamtale.

1. Innledende

Av høringsbrevet fremkommer det at den vedtatte moderniseringen av innkrevingsområdet har nødvendiggjort omfattende endringer i regelverket for innkreving hos Skatteetaten og alminnelig namsmann. Formålet med lovendringene er å forenkle, samordne og harmonisere regelverket for denne innkrevingen.

I forbindelse med forslag til innføring av ett utleggstrekk er det foreslått at begrensningene i trekkperioden oppheves, se høringsnotatet pkt. 9.4, og at et krav ikke skal foreldes så lenge kravet er omfattet av et bestående utleggstrekk uavhengig av faktiske innbetalinger, se høringsnotatet pkt. 9.17.2.

Foreldelse av inndragningskrav reguleres i straffeloven, og det gjelder absolutte foreldelsesfrister med unntak for sikkerhet som er stiftet innen fristens utløp, jf. straffeloven § 99. Dagens regler om begrenset trekkperiode medfører at inndragningskrav som er omfattet av utleggstrekk senest foreldes to år etter den absolutte foreldelsesfristen, jf. dekningsloven § 2-7 tredje ledd, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-12.

Siden de nevnte høringsforslagene vil kunne medføre utilsiktet lengre foreldelsesfrist for inndragningskrav omfattet av utleggstrekk, har departementet foreslått at "utleggstrekk" tas ut av straffeloven § 99 annet ledd. Dette innebærer at inndragningskrav omfattet av utleggstrekk etter forslaget vil foreldes etter den absolutte foreldelsesfristen i straffeloven § 99 første ledd.

2. Endring av straffeloven § 99 annet ledd

Departementets forslag til endring av straffeloven § 99 annet ledd vil innebære at inndragningskrav som er omfattet av utleggstrekk vil foreldes to år tidligere enn etter gjeldende rett.

Forslaget vil medføre at det blir vanskeligere å inndrive inndragningskrav, og Økokrim mener at den foreslåtte lovendringen bør utgå.

Økokrim viser til at det har vært et økt fokus på inndragning de siste årene, og det er iverksatt flere tiltak for å styrke arbeidet med inndragning av utbytte fra kriminelle handlinger. Vi viser her særlig til Plan for inndragning av utbytte fra kriminelle handlinger oversendt fra Politidirektoratet til Justis- og beredskapsdepartementet i brev 30. september 2021. Planen er utarbeidet med innspill fra Økokrim og er omforent med Riksadvokaten. En lovendring som medfører at inndragningskrav inndrives mindre effektivt enn i dag, vil slik Økokrim ser det ikke være i overensstemmelse med de krav og forventninger som foreligger både fra politisk og faglig hold på inndragningsfeltet.

Økokrim kan på denne bakgrunn ikke støtte forslaget til endring av straffeloven § 99 annet ledd.

3. Bør inndragningskrav omfattes av de generelle foreldelsesreglene?

3.1. Innledende

Det er de absolutte foreldelsesfristene for inndragningskrav som har nødvendiggjort forslaget til endring av straffeloven § 99 annet ledd slik at de nye reglene om ett utleggstrekk ikke skal få det som fremstår som uønskede konsekvenser for foreldelse av idømt inndragningskrav. Som nevnt mener Økokrim at lovforslaget innebærer mindre effektiv inndragning, og endringsforslaget illustrerer utfordringer med særregler.

Slik Økokrim ser det er det flere grunner som taler for at det heller bør vurderes om det er grunnlag for fortsatt å ha særlige foreldelsesregler for idømt inndragningskrav. På bakgrunn av forhold omtalt under mener Økokrim det bør utredes om idømt inndragningskrav skal omfattes av den generelle foreldelsesfristen på 3 år i foreldelsesloven § 2, med mulighet for fristforlengelse, istedenfor en absolutt foreldelsesfrist på 10 år. En slik endring vil også i større grad oppfylle formålene bak forslagene som nå er på høring knyttet til modernisering av regelverket for innkreving.

3.2. Utfordringer med dagens regelverk

En dom på inndragning vil ofte være kombinert med en lengre fengselsstraff. Under soning vil inndragning sjelden kunne kreves inn ved utleggstrekk da domfelte ikke mottar lønn eller trygd. Det er også sjelden domfelte erverver (eller disponerer) formue under soning på en måte myndighetene kan spore. På denne bakgrunn vil inndragningskrav kunne være foreldet før eller kort tid etter endt soning og mulighet for oppgjør. Dette innebærer at i alvorlige straffesaker vil inndragningskravet kunne bli illusorisk, og den kriminelle får beholde utbyttet fra straffbare handlinger. Hvis inndragningskravene hadde fulgt de alminnelige foreldelsesreglene vil kravet "levd lenger", og veien ut for de som faktisk trenger det før foreldelsen ville være gjennom ettergivelse og gjeldsordning.

Tidkrevende utenlandsetterforskning kan også føre til at krav foreldes. Både Økokrim og Kripos har sakseksempler der utbytte er skjult i utlandet og det har tatt mer enn 10 år å finne og senere få utlevert utbyttet til Norge. Det fremstår som urimelig at en lovbrøyer som lykkes med å skjule utbytte skal beskyttes av en absolutt foreldelsesfrist på 10 år. Når inndragning har en absolutt foreldelsesfrist gir det domfelte, i strid med intensjonen bak inndragningsreglene, et insentiv til å forsøke å gjemme bort utbytte av straffbare handlinger, slik at midlene unndras innkreving.

De særskilte foreldelsesreglene medfører videre at inndragnings- og erstatningskrav som er idømt i samme sak foreldes på ulike tidspunkt, selv om kravene har samme grunnlag. Påtalemyndigheten kan på begjæring fremme erstatningskrav i en straffesak som fornærmede eller skadelidte har mot siktede dersom kravet springer ut av samme handling som saken gjelder, jf. straffeprosessloven § 472, jf. § 3. Et eksempel: En person bedrar flere personer for til sammen 3 millioner kroner, og to personer krever erstatning for til sammen 1 million kroner. Domfelte dømmes til å betale erstatning på 1 million kroner og til å tåle inndragning av 2 millioner kroner, til sammen 3 millioner kroner. Selv om kravene har samme grunnlag, vil de leve videre på forskjellig måter i innkrevingssporet. Etter dagens regelverk vil inndragningskravet følge særregler for foreldelse i straffeloven § 99, mens erstatningskravet følger de ordinære reglene for foreldelse i foreldelsesloven.

Økokrim vil også peke på at særreglene for inndragningskrav ikke harmoniserer med formålet bak lovrevisjonen på innkrevingsområdet. Formålet bak ny innkrevingslov er å forenkle, effektivisere og gjøre innkrevingen av statens krav mer forutsigbar. Særregler medfører økt administrativt arbeid og vanskelig tilgjengelige regler. Vi viser i denne forbindelse også til at departementet på bakgrunn av dagens særregler for inndragningskrav har foreslått å unnta inndragningskrav fra bestemmelsene om ettergivelse i forslag til ny innkrevingslov, se høringsnotat pkt. 10.2.4.3. Ettergivelse av inndragningskrav skal etter forslaget fortsatt vurderes av Justis – og beredskapsdepartementet. Saksforberedelsesprosessen for ettergivelse er svært omfattende, og involverer ressursbruk hos flere offentlige etater. Dersom inndragningskrav omfattes av den generelle foreldelsesfristen vil disse kravene også kunne følge de generelle reglene for ettergivelse, hvor vurdering av hva som er støtende vil kunne få betydning for krav yngre enn 10 år. Et slik regelverk vil forenkle og effektivisere prosessen.

3.3. Oppsummering og forslag

En foreldelse av inndragningskrav etter de generelle reglene vil gjøre at det ikke er behov for særregler ved innføring av ett utleggstrekk, og vil være i tråd med målsetningen om modernisering av hele regelverket i fremtidens innkreving under en lov. Færre særregler vil samtidig bidra til en mer effektiv inndragning.

Vi viser også til at tidligere ble ikke inndragningskrav foreldet, og ved innføringen av foreldelse av inndragningskrav viste forarbeidene i hovedsak til at Justisdepartementet hadde fulgt den praksis å anse et inndragningskrav bortfalt ved foreldelse etter 10 år i samsvar med den da alminnelige fristen i foreldelseslovens § 3, se Ot.prp. nr. 52 (1970-1971). I 1979 ble det vedtatt ny foreldelseslov med alminnelige foreldelsesfrist på 3 år med muligheter for fristforlengelse.

Økokrim mener det bør utredes om foreldelse av idømt inndragningskrav skal omfattes av de generelle bestemmelsene i foreldelsesloven.

Med hilsen

Geir Kjetil Finneide

Fagdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Kopi:

Knut Erik Omholt